

Mizahın Aile Üzerine Etkisi

Prof. Dr. Hediye ARSLAN ÖZKAN

GİRİŞ

Mizah insanın varoluşundan bu yana yüzyıllardır vardır, M.Ö. 3.yüzyıl papirüsüne göre kâinat gülme ve kahkaha ile oluşmuştur. Yüzyıllardır var olan fakat farklı şekillerde anlatım alanı bulabilen mizah, resimlerde, halk türkülerinde, deyimlerde, çizimlerde, tiyatro oyunlarında, fıkra ve hikâyelerde sözel veya yazı diliyle ifade edilmiştir.

Mizah Kavramı ve Toplumdaki Yeri

Mizah genellikle, komik, eğlendiren hareket veya ifade, kişinin hoşça vakit geçirmesine katkıda bulunan her şey, gülmeyi oluşturan nesne gibi ifadelerle tanımlanmaktadır.

Mizah duygusu, hayatın komik ve anlamsız taraflarına ilişkin değerlendirme yetisidir. İyi bir mizah değerlendirmesi yapabilmek ve mizahtan yararlanabilmek için yaratıcı bir ustalığa sahip olunması gereklidir.

Gelişen teknoloji ve yaşam şartları, farklı mizah çeşitlerinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Basının gündelik yaşamda yerini almasıyla insanlar yazılı mizahla tanışmışlar. Sözlü mizah ikinci plana itilmiştir. Yazılı mizahla taklitçi tipler, gülünç hareketlerle eğlenen topluluklar işlevlerini yitirmiş, mizahçılar yazar ve çizer olarak basın yayın organlarında çalışmaya başlamışlardır. Karikatürle ilgili basılı kaynakların toplumda yaygınlaşmasıyla zaman ve mekâna göre çok farklı tanımlamalar yapılmış ve bu tanımlamalar farklı sanat kuramlarının kaynağı olmuştur

Yazılı mizah, önceleri papirüslerle başlayıp sonraki dönemlerde gazete, dergi, kitap vb. malzemeleri kullanılmış, görsel mizah ürünleri film, resim, heykel, karikatür ve grafik sanatlarını da içine alarak yaşanan çağa paralel gelişim göstermişler ve bir anlamda yaşanan çağın aynası olmuşlardır.

“Mizahın uzun ve üstünde çok tartışılmış bir tarihi vardır. Aristoteles, Platon, Darwin, Descartes, Kant, Hobbes, Freud ve Twain gibi büyük düşünürler, mizahı açıklamaya çalışmışlardır. Latince de “humere” olan mizah, nemli anlamına gelmektedir. İsim hali “umor”, nemli ya da sıvı anlamındadır. Bu iki kelime, akıcı ve ıslaklık anlamında olan Yunancada hygros kelimesinden türemiştir” (Yardımcı, 2010).

Mizah, bazı kaynaklara göre dilimize Arapçadan geçmiştir, olayların gülünç, alışılmadık yönlerini göstererek, insanları bu olaylara yönelik düşündürme, eğlendirme, güldürme sanatı olarak tanımlanmaktadır. Türkçe karşılığı güldürü olan bu kavramı tanımlamanın zorluğunu pek çok yazar kabul etmektedir.

Ortaçağda tek Tanrılı dinler mizaha karşı çıkmıştır çünkü buradaki anlayış, İyi olan tektir ve süreklidir. Fakat burada oluşan birikimlerle, sosyal değerler ve soylu çatışmalarından kaynaklanan mizah halk tarafından destek görmüş, Moliere ve Cervantes’in eserleri büyük kitleler tarafından okunmuştur.

Mizahın akılla oluşturulduğu ilk olarak 15. ve 16.yy kabul edilmiştir. 18.yy yavaş yavaş bugünkü anlamına yaklaşmıştır.

İnsan Yaşamında Mizah

Komedi ya da mizah bir farkındalık becerisi, olayların eğlenceli ve olumlu yönlerini görebilme ve gördüğüne tepki verebilme yeteneğidir. Gülme davranışı, ortamlara ya da kişilere göre bazen eğlenme olduğu kadar, bazen bir alay etme, küçümseme ve görgüsüzlük ifadesi olarak da nitelendirilebilir. Genel olarak gülme davranışı; mizahın konu olduğu ortamlarda, insan vücudunun pozitif bir uyarana verdiği görülebilen tepkidir.

KAYNAKLAR

1. Avcı A: Toplumsal eleştiri söylemi olarak mizah ve gülmece. *Birikim Dergisi*, 166; 80-91, 2003.
2. AAydın A: Hemşirelik ve mizah. *C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Derg.*, 9(1); 1-5, 2005.
3. Bacanlı H, İlhan T, Cihan Güngör H: İlişkisel mizah envanterinin Türkçe 'ye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37); 11-23, 2012.
4. Barlı Ö: Gülmenin arkeolojisi ve medyada mizah olgusu. *13-15 Mayıs 2010 Ulusal İletişim kongresi konuşması*.
5. Bulut ZA: Etkin takım oluşturma ve yönetme. *Mevzuat Dergisi*, 7 (77); 1-19, 2004.
6. Fidanoğlu O: *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 2006.
7. Güven S: *Cerrahi kiniklerinde çalışan hemşirelerin mizah tarzları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin saptanması*. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2013.
8. Kazarian SS, Martin RA: Humor styles, culture-related personality, well being and family adjustment among Armenians in Lebanon. *Humor*, 19(4); 405-423, 2006.
9. Öz F, Hiçdurmaz D: Stresle baş etmede önemli bir yol: Mizahın kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1); 83-88, 2010.
10. Saroglou V, Lacour C, Demeure ME : Bad humor, bad marriage. Humor styles in divorced and married couples. *Europe's J Of Psychology*, 6(3); 94-121, 2010.
11. Tümkaya S, Hamarta E, Deniz ME, Çelik M, Aybek B: Duygusal zeka mizah tarzı ve yaşam doyumu. Üniversite Öğretim elemanları üzerine bir çalışma. *Türk Psik.Dan. ve Reh.Derg.*, 3(30); 1-18, 2008.
12. Weisfeld GE, Nowak NT, Lucas T, Weisfeld CC, İmamoglu EO, Butovskaya M et al: Do women seek humorousness in men because it signals intelligence? A cross-cultural test. *Humor Int J of Humor Research*, 24(4); 435-462, 2011.
13. Yardımcı İ: Mizah kavramı ve sanattaki yeri. *Uşak Üniv. Sos. Bil. Derg.*, 3(2); 1-41, 2010.
14. Yerlikaya E: *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları ile algılanan stres, kaygı ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Çukurova Üniversitesi, Doktora tezi, 2009.